

Roskisprinssi

(Suomi / Norja 2011)

Ohjaus: Raimo O Niemi

Käsikirjoitus: Juuli Niemi

Käsikirjoitus perustuu Tuija Lehtisen romaaniin Roskisprinssi

Näyttelijät: Jed: Jon-Jon Geitel, Lulu: Pihla Maalismaa, Veera: Kristiina Elstelä, Saastamoinen: Heikki Silvennoinen, Salla, Lulun ystävä: Milla Kaitalahti, Jesse James: Lippe, Renzo ja Dumbo, Börje: Jon Eikemo, Pikku Antti: Oiva Lohtander, Iso-Antti: Risto Salmi, Saastamoisen vaimo: Satu Markkanen, Eeva Pohjakallio, Jedin äiti: Katariina Kaitue, Juhani Pohjakallio, Jedin isä: Kari Heiskanen, Markku Laakso, Lulun isä: Antti Virmavirta, Marja Laakso, Lulun äiti: Marjaana Maijala, Immonen, Jedin pomo: Taisto Reimaluoto, Rauha, Veeran tytär: Maija Paunio, Körri, Lulun ex poikaystävä: Max Ovaska, Emma, Lulun ystävä: Minttu Hellstén

Tuotanto: Markku Flink / Periferia Productions

Levitys: Buena Vista International Finland

Genre: Draama

Kesto: 100 min

Ikäraja: -K- 7/5

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu: 6-8 lk

Oppimateriaalin teemoja: ennakokuluulot, erilaiset murteet Suomessa, keskeiset henkilöhahmot, paskaduuni, erilaisten töiden arvostaminen, käännekohta, kirjasta elokuvaksi, koekuvaus ja koe-esiintyminen

Synopsis

Jedin elämä on täydellistä, liian täydellistä. Varakkaat vanhemmat ja loistava koulumenestys - tulevaisuus on valmiiksi pedattu. Jed tekee kuitenkin oman päätöksensä; hän kävelee ulos entisestä elämästään ja astuu junaan. Sattuma jättää hänet itäsuomalaiseen pikkukaupunkiin, jonne hän päättää jäädä – ainakin toistaiseksi. Pian rahat loppuvat ja sisäfilee leirintäalueen grillissä vaihtuu tarjousmaksalaatikoon. Kunnon töitä ei tahdo löytyä. Kun syyskylmät käyvät jo kaupungin yli, Jed tarttuu viimeiseen oljenkorteen. Äijämäisen roskakuskin, Saastamoisen, apumiehenä ei ole kukaan pärjännyt viikkoa pitempää. Moni on kokeillut, miksei Jedikin. Jedin ainoa ystävä on sympaattinen kulkukoira Jesse James. Tuon tuosta he törmäävät kaupungilla railakkaasti bailaavaan Luluun. Papin tyttären räiskyvä persoona on haaste runoja rustaavalle stadilaispojalle. Kaksikon sanailu käy kuin florettimiekkailu. Eikä kumpikaan aio antautua – ainakaan ensimmäisenä.

1. Ennakokuluuloja

a. Jed muuttaa pieneen itä-suomalaiseen kaupunkiin. Miten elokuvan pääkaupunkiseudun nuorimies otetaan vastaan pikkukaupungissa? Millä tavoin Jedin ”muukalaisuus” ilmenee uudella paikkakunnalla? Miten hän eroaa muista?

Häntä ei hyväksytä aivan mutkattomasti muiden joukkoon. Muut arvelevat, että hän vaan yrittää näyttää ylemmyyttään ’maalaisten’ joukossa.

Ihmiset ovat usein ennakkoluloisia, tietoisesti tai tiedostamattaan. Ennakkoluulot ovat usein perusteettomia ja torjuvia ja ne syntyvät helposti silloin, kun asioita tai ihmisiä ei kunnolla tunneta.

Onko teillä muistikuvia siitä, miten olette ehkä suhtautuneet ennakkoluuloisesti johonkin asiaan tai jopa syrjineet muita omien ennakoasenteidenne vuoksi? Onko teillä kokemuksia syrjityksi tulemisesta tai muiden ennakkoluuloista itseänne kohtaan?

b. Meillä kaikilla on jonkinlaisia ennakkokäsityksiä muualla asuvista ihmisistä. Millaisiksi kuvaillaan ihmisiä stereotyyppisesti eri puolilla Suomea? Savolaiset ovat luonteeltansa leikillisen lupsakoita, mutta, kieroja. Karjalaiset ovat vilkkaita ja puheliaita, hämäläiset ovat hitaita, pohjalaiset ahkeria, ankaria ja minä-itte-tyyppejä. Helsingiläiset leuhkoja ja ylimielisiä jne.

Mistä ennakkoluulot johtuvat?

Ennakkoluulot juontavat usein juurensa tietämättömyyteen: kun emme tunne asian todellista laitaa, joudumme arvaamaan, olettamaan ja yleistämään. Tämän seurauksena pidämme vastoin parempaa tietämystämme tiettyjä ihmisiä tai ihmisryhmiä määrätynlaisina. Syynä ennakkoluuloihin voivat olla myös syvään juurtuneet stereotypiat, esimerkiksi varhain kotona tai koulussa opitut käsitykset siitä, millainen jokin ihmisryhmä on. Muistatteko joskus kuulleenne puhuttavan epäluotettavista venäläisistä tai laiskoista afrikkalaisista? Onko teitä ehkä lapsena peloteltu, että jos ette ole kunnolla, teidät annetaan varastelevien mustalaisten matkaan?

<http://www.etna.kaapeli.fi/ennakkoluulot.htm>

c. Pohtikaa, mitä ennakkoluuloille voi tehdä?

Omia ennakkoluuloja kannattaa joskus tutkiskella. Ne kannattaa tunnistaa ja tiedostaa. Tietämättömyydestä johtuviin ennakkoluuloihin auttaa usein tiedon hankkiminen ja asioihin ja ihmisiin tutustuminen.

Ennakkoluuloista päästäkseen, on hyvä tutustua myös itseensä ja opetella arvostamaan erilaisia piirteitä sekä itsessään että muissa. Ennakkoluulojen alkulähteitä voi etsiskellä joissain tapauksissa paitsi tietämättömyydestä myös huonosta itsetunnosta.

2. Erilaiset murteet

a. Jed puhuu pääkaupunkiseudun murretta. Elokvassa hän asettuu asumaan itä-suomalaiseen pikkukaupunkiin, jonka murre poikkeaa hänen omasta puhekielestään.

Suomi jaetaan seitsemään murrealueeseen. Länsimurteita on viisi: peräpohjalainen, keski- ja pohjoispohjalainen-, eteläpohjalainen-, hämäläis- ja itäsuomalainen. Itäsuomalaisia murteita ovat savolais- ja kaakkoismurre. Murrealueet voidaan jakaa vielä pienemmiksi alamurteiksi. Pääkaupunkilaisilla on lisäksi oma puhekielensä.

Mistä vanhempanne tai isovanhempanne ovat kotoisin? Tunnetteko erilaisia murteita? Puhutaanko teidän perheessänne jotakin murretta? Pysyykö puhuttu kieli aina samanlaisena, muuttumattomana?

b. Käykää murrematkalla Suomessa 'Suomesta kiinni' sivustolla, tarkemmin seuraavassa osoitteessa: <http://kielikompassi.jyu.fi/opetus/s2/mps/>

Murrepeliä voi pelata täällä: <http://www.yle.fi/flashgame/peli/oppiminen/murteet/index.html>

Tutustukaa myös slangisivustoon <http://koti.mbnet.fi/joyhan/01alkux.html>

c. Nykyisin murteilla kirjoittaminen, kuten runoilu, on erittäin suosittua. Jouluevankeliumi esimerkiksi on kirjoitettu useilla eri murteilla. Aku Ankkoja on käännetty useille murteille: *Isoon taloon ankka*, Etelä-Pohjanmaan murteella (Joose Tammelin, 1998). *Kui, sanos Aku*, Turun murteella (V-P Lehto, 1999). *Rotsi on mut byysat puuttuu*, Stadin slangilla (Sami Garam, 2000).

Kyä viksüp päriää, Tampereen seudun murteella (Katariina Kallio, 2001). *Avojalakanen ankka*, Oulun murteella (Ilkka Mannermaa, 2002). *Voe tokkiisa, Aku!*, Savon murteella (Markus Miettinen ja Jaakko Seppälä, 2003). *Kaik lutviutuup*, Etelä Karjalan (tarkemmin Simpeleen) murteella (Helena Anttonen, 2004). *Joulu on jo ovela*, Peräpohjolan murteella (Terttu Rousu, 2005).

Suomen kielen pro gradu-tutkielmassa 'Murre runouden kielenä', Iina Suvisto kirjoittaa, että murteilla on kirjoitettu jo 1800-luvun lopulta lähtien. Usein murrerunot ovat tyyliltään humoristisia, mutta niissä on käsitelty myös vakavampia aiheita. Tavallisimpia aiheita ovat kotiseutu, luonto ja ihmissuhteet, kuten rakkaus.

Laitilainen Heli Laaksonen on ollut viime vuosien luetuimpia murrerunoilijoita. Muita murteella kirjoittavia ovat esim. raumalainen Tapio Koivukari, stadin slangilla kirjoittava Sami Garam ja lappilaiset Rosa Liksom, Oiva Arvola ja Marjatta Kaasila.

Etsikää murteella kirjoitettuja runoja tai muuta tekstiä. Osaatteko lukea murretekstiä sujuvasti? Ymmärrätkö kaikki sanat? Poimikaa murrekirjoituksista outoja sanoja ja selvittäkää niiden merkityksiä.

Liitteessä 1 on esimerkkinä murteella kirjoitettuja runoja sekä stadin slangisanoja tutkiskeltavaksi ja selvitettäväksi.

Valitkaa joku satu tai muu teksti, jonka kirjoitatte murreversioksi. Voitte myös muunnella tekstiä, jos keksitte esim. hauskoja murrereplikkejä eri henkilöille. Lukekaa tekstit toisillenne tai esittäkää ne näytelminä tai valittuja kohtauksia niistä.

d. Valehtelijoiden klubi

Jaetaan oppilaat viiden hengen ryhmiin.

Ryhmien jäsenet hakevat erikoisia murre sanoja runoista tai murre sanakirjoista. Kullekin ryhmälle kannattaa valita eri murrekirja. Opettaja voi myös valita sopivia sanoja etukäteen. Kaikilla ryhmillä on yksi sana selitettävänä. Kukin jäsen keksii samalle murre sanalle hauskan, mukamas oikean selityksen eli valehtelee. Yksi ryhmän jäsenistä kirjoittaa sanalle sen oikean selityksen. Oikeaa selitystä kannattaa myös selitellä laajemmin, etteivät muut heti arvaa oikeaa vaihtoehtoa.

Kukin ryhmän jäsen lukee keksimänsä selitykset muille.

Kun kaikki ovat kertoneet selityksensä, muut saavat arvata, kenen selitys on oikea.

3. Keskeiset hahmot

a. Kuka tai ketkä ovat tarinan keskeiset henkilöhahmot? Mitä saatte tietää heistä elokuvan ja kirjan perusteella. Millä tavoin eri roolihahmot liittyvät toisiinsa tai kuljettavat tarinaa eteenpäin?

Jed

Jedistä sanotaan, että hän on *syntynyt kultalusikka suussa* ja että hän on *kotoisin espoolaisesta kermaperselinnasta*. Mitä näillä tarkoitetaan? Kirja ja elokuva antavat Jedin ulkonäöstä erilaisen kuvan. Kertokaa, miten kuvaukset eroavat toisistaan.

Häntä kuvataan kohteliaana prinssinä. Miten hänen kohteliaisuutensa tai hyvätapaisuutensa ilmenevät?

Jesse James

Raimo O Niemen lasten- ja nuortenelokuville tyypilliseen tapaan myös Roskisprinssissä esiintyy

saa lisätietoa berninpaimenkoirista, jotka kuuluvat Sveitsin paimenkoirarotuihin.

Elokuvasa Jesse Jamesia näyttelevät Lippe ja Renzo Kontiolahdelta sekä Dumbo Helsingistä.

Miten Jesse James saa nimensä? Mikä merkitys Jesse Jameksen roolihahmolla on tässä tarinassa? Omalla tavallaan se yhdistää tai saattaa erilaisia ihmisiä toistensa kanssa tekemisiin.

Kuvia Jesse Jameksesta

Etsikää kuvia berninpaimenkoirista ja piirtäkää ja maalatkaa niistä muotokuvia eri tekniikoilla.

Lulu

"Lulu ei hirveästi välitä, mitä toiset ajattelevat hänestä. Siitä voisi ottaa oppia omaankin elämään." Sanoo Lulun esittäjä Pihla Maalismaa haastattelussa elokuvan kotisivuilla. Mitä hän mahtaa tällä tarkoittaa?

Lulu bilettää railakkaasti. Jed runoilee hänestä näin:

'Lululla on monta mieltä, kaikki vie pois kaidalta tieltä, ajatukset sillä on mullinmallin kun se rapuilla makaa tillintallin.' Tuija Lehtinen: Roskisprinssi. Seven 2011. s. 33.

Miten elokuvan eri henkilöt suhtautuvat Luluun? Kaverit, Jed, oma äiti tai isä, Veera, Körri, Lulun sisarukset.

Miten Jedin ja Lulun rakkaustarina saa alkunsa?

Veera

Veera on viinaanmenevä leskirouva, joka on myös hyväsydäminen pitäessään kauniisti huolta laitapuolen ihmisistä. Hän on Jedin vuokraemäntä. Miten Veera ja Jed tutustuvat? Mitä elokuvassa ja kirjassa kerrotaan Veerasta? Millaisia asioita hän suree? Millainen suhde Veeralla Jedillä on? Millaisia ystäviä Veeralla on? Miten he viettävät yhdessä aikaa? Mitä saatte tietää Veeran perheestä? Miten kaupungin asukkaat suhtautuvat Veeraan?

Saastamoinen on tanssikärpäsen purema roskakuski. Millaisia asioita voitte päätellä tai arvailla Saastamoisesta hänen puheidensa, kommenttiensa tai tekojensa perusteella? Esim. Tanssiharjoitukset kaatopaikalla, kun pomo ajaa paikalle, kommentit roskakuskin työstä, Jedin ja Saastamoisen ensimmäinen työpäivä...

b. Kirjoittakaa taululle eri roolihenkilöiden nimet. Jed, Lulu, Veera, Saastamoinen, Salla, Jedin äiti. tms. Kuvailkaa heitä erilaisilla adjektiiveilla, jotka kirjoitetaan nimien alle. Kirjoittakaa lyhyitä henkilökuvauksia valitsemastanne roolihahmosta käyttäen apuna laatimianne adjektiiviluetteloita.

Keksikää oma roolihahmo tähän elokuvaan.

Jakautukaa 3-4 hengen ryhmiin. Pohtikaa hetken ryhmässä, millaisen roolihahmon haluaisitte tehdä. Mikä on elokuvan tyylilaji, johon olette roolihahmoa suunnittelemassa? Kirjatkaa erilliselle paperille roolihahmonne ikä, sukupuoli, perhesuhteet, ammatti, harrastukset, ulkonäkö yms.

Piirtäkää isolle paperille roolihahmon ääriviivat. Leikatkaa lehdistä sopivia kuvia, sanoja ja lauseita, jotka sopivat roolihahmonne tyyliin ja olemukseen ja liimatkaa ne piirtämänne roolihahmon ääriviivojen yhteyteen. Esitelkää keksimänne hahmo toisille laatimanne kuva-sana-lause-koosteen avulla.

Jakaantukaa pareiksi ja kertokaa valitsemastanne Roskisprinssi-elokuvan roolihenkilöstä eri tyyliellä. Kertokaa esim. ihaillen, vihamielisesti, naureskellen pilkallisesti, sääliä.

c. Rakkausrunot, pöytälaatikkorunous

Jedistä kerrotaan, että hän rustailee runoja. Kirjoittakaa tekin rakkausrunoja. Voitte esim. valita runoilun kohteeksi jonkin henkilöparin elokuvista tai kirjallisuudesta.

<http://www.rakkausrunot.fi/runoilija.php?runid=43326>

Rakkaus on myös monien laulujen aiheena.

Kilpalaulantaa rakkaudesta: Jakakaa luokka kahtia. Molemmista ryhmistä valitaan tuomari. Ryhmien tarkoituksena on laulaa vuorotellen laulu, johon sisältyy sana rakkaus. Sanaa saa taivuttaa. Koko laulua ei tarvitse osata, vaan riittää, että laulua lauletaan tunnistettavasti oikein ja rakkaus sana sisältyy tähän laulettavaan kohtaan.

Uuden laulun miettimisaika on noin puoli minuuttia toisen ryhmän laulamisen lopettamisesta tai sopimuksen mukaan.

Tuomarit vahtivat kelloa ja ratkaisevat kiistat. Voittajaksi selviytyy se, joka keksii viimeisenä laulun.

Ennen kilpalaulannan aloittamista ryhmien kannattaa miettiä valmiiksi parin minuutin ajan rakkaus-sanan sisältäviä lauluja.

Tunnetteko englanninkielisiä lauluja rakkaudesta. Kokeilkaapa samaa ideaa love-sanaa käyttäen.

d. Mikä on Roskisprinssi-tarinaa kuljettava voima, keskeinen ristiriita, jota tarinassa ratkotaan? Millaisia teemoja elokuva mielestänne käsittelee?

Ohjaaja Raimo O Niemi mainitsee elokuvalle sen kotisivuilla kaksi pääteemaa.

Nuoren ihmisen tarve todistaa maailmalle, ja ennen kaikkea itselleen selviävänsä elämästä, pyrkimys löytää onnistumisten rinnalle elämälle merkityksiä ja uutta sisältöä. Yksin, ilman muiden apua.

Toinen on nuori rakkaus. Maailmaa halaavine iloineen, verenkarvaisine murheineen ja solmuineen. Elokuvan kahden, lähtökohdiltaan hyvin erilaisen nuoren suhde - pääkaupunkiseudun jetset-piireistä lähtöisin oleva Jed ja pikkukaupungin papintytär Lulu - muistuttaakin lähinnä asemasotaa, jossa laukauksia vaihdetaan tiuhaan ja säännöllisesti, kunnes rakkaus puuttuu peliin ja vaatii ehdotonta antautumista.

4. Omat unelmat ja toisten odotukset

a. Jed ei tiedä, mitä hän elämältään haluaa. Vanhempien uraohjeisiin kyllästyneenä hän päättää jättää kaiken.

Millaisia odotuksia Jedin vanhemmilla on hänen tulevaisuutensa suhteen? Mitä elokuva tai kirja kertoo asiasta? Entä millaisia päätelmiä voitte kuvattujen asioiden tai sanomatta jättämisen kautta arvailla tai päätellä asiasta.

Omat unelmat

Millasia unelmia teillä on? Millaisia asioita teidän odotetaan toteuttavan tai saavuttavan?

Oletteko koskaan kysyneet vanhemmiltanne, millaisista asioista he ovat aikanaan

haaveilleet? Ovatko heidän haaveensa toteutuneet? Olivatko heidän

nuoruudenhaaveensa heidän vanhempiensa tai yleisesti sen ajan odotusten mukaisia vai niitä vastaan?

b. Kirjoitustehtäviä

Olipa kerran poika, joka oli monella tavalla lahjakas, Lulu aloitti. – Poika harrasti erilaisia asioita ja loisti niissä. Hänen vanhempansa tukivat häntä pyyteettömästi ja odottivat pojastaan suuria. Poika tanssi, ratsasti, harrasti judoa tai jotain ja ties mitä vielä. Mutta sitten eräänä päivänä poika hylkäsi kaiken. Tuija Lehtinen: Roskisprinssi. Seven 2011

- Kirjoittakaa itsestänne sadun muodossa.

Jed kertoo kirjan takakannessa:

Mä menin peilin eteen. Mä näin pitkän, hoikan kundin, jolla oli risaiset farkut, musta T-paita, lenkkarit, joiden nauhat retkotti pitkin maata.

- Katsokaa peiliin ja kuvaailkaa itseänne Jedin tyyliin.
- Kirjoittakaa itsestänne kuvaus työnhakua varten, josta ilmenevät mm. seuraavat asiat: Nimi, koulutus, kiinnostuksen kohteet, erityisosaaminen...
- Kirjoittakaa huumorityylillä etsintäkuulutus itsestänne.

5. ”Paskaduuni”

a. Jedillä on monenlaisia työpaikkahaaveita, kuten ura trendikkäänä radiotoimittajana tai sujuvasanaisena paikallislehden kolumnistina. Haaveet kaatuvat, mutta lehtityöhön hän lopulta pääsee - lehdenjakajaksi.

Hän pääsee myös roskakuski Saastamoisen apumieheksi. Miten Jed suhtautuu työtehtäviinsä? Entä työtovereihinsa? Miten hän onnistuu saamaan töitä, vaikka pienellä paikkakunnalla on paljon työttömyyttä? Miten toiset kommentoivat Jedin töitä tai valintoja? Työ ei vaikuta tuttavien mielestä unelma-ammatilta ja tytöt kommentoivatkin elokuvassa naureskellen Jedin työtä ylenkatseellisesti: ‘Siis kускаaksä paskaa?’

b. Erilaisten töiden arvostamisesta ja joidenkin töiden leimaamisesta paskaduuniksi on viime aikoina keskusteltu lehdistössä. Pasi Rautio kiertää oppilaitoksissa puhumassa nuorille yrittäjyydestä, työelämästä, asenteesta ja motivaatiosta: Oletko kesällä kyykkinyt selkä ja reidet tulella mansikkamaalla? Oletko siivonnut ravintoloita muiden vasta vaeltaessa kebabit rinnuksilla kotiin? Oletko jakanut mainoksia tai postia sormet jäässä ja takki märkänä? Ai olet, tässä tulee uutinen: olet arjen sankari. Eräässä oppilaitoksessa luokan kuusi ensimmäistä nuorta aloitti kertomuksensa lauseella ”mä oon tehnyt vaan kaikennäköisiä paskaduuneja”.
<http://www.youngsales.fi/blogi/paskaduuni>

Millaisen kuvan Roskisprinssi-elokuva tai -kirja piirtää tämän ajan paskaduuneista? Sana paskaduuni on löyhä, muutama vuosi sitten käyttöön otettu suomennos englanninkielisestä McJob-sanasta. Se kuvaa huonosti palkattua, virikkeetöntä ja ilman urallaetenemismahdollisuuksia olevaa työsuhdetta.

Mikään työ ei itsestään selvästi ole paskaduunia, jos sen tekijää kohdellaan hyvin. Toisaalta hiostus, kehnnot työolot tai asiattomat vaatimukset voivat tehdä mistä tahansa työstä epämiellyttävän.

– Paskaksi työn tekee se, jos työnantaja ei arvosta työntekijän panosta, eikä maksa siitä sovitus. Vuorolisät maksamatta, ei lakisääteisiä taukoja, palkan alennuksia, potkut lapsen sairastelun takia.... Tällaista on työelämä Suomessa pahimmillaan – paskaduunia. Mikä tahansa työ voi muuttua sellaiseksi kehnosten työolojen ja -ehtojen ja huonon kohtelun myötä. Neljän työntekijän surkeat kokemukset. Minna, Jaakko, Anita ja Martti kertovat tarinansa.
<http://www.taloussanomat.fi/tyo-ja-koulutus/2011/05/01/tallaista-on-paskaduuni/20116090/139>

Lukekaa edellä mainittu Taloussanomien artikkeli. Millaisia ajatuksia artikkeli teissä herättää?

c. Kodin Kuvalehden artikkelissa 12/2011 Niina Rapo puolestaan kysyy: ‘Miten meillä menee?’ Artikkelissa kerrotaan arjen asiantuntijoiden työn näkökulmasta, mitä suomalaisille oikeasti kuuluu. Millaisia asioita roska-auton kuljettaja, velkaneuvoja, taksinkuljettaja, kaupan kassa, lastenhoitaja tai siivooja näkevät meidän elämästämme? Roskisprinssin Jed on Tuija Lehtisen luoma fiktiivinen hahmo. Kodin Kuvalehden henkilöt ovat todellisia ihmisiä tästä ajasta.

Lukekaa edellä mainittu artikkeli, **Liite 2**. Keskustelkaa artikkelista. Miten lehden haastatemat henkilöt suhtautuvat työhönsä tai millaisia huomioita he tekevät ihmisten elämästä ym.

6. Kuolema käännekohtana

a. Roskisprinssi elokuvan tarinalle *alkusysäyksen* antaa Jedin ja isän välinen yhteenotto, jossa ilmenevät erilaisten odotusten ristipaineet. Riidan seurauksena Jed päättyy junaan, matkalle tuntemattomaan, ja näin varsinainen tarina pääsee alkamaan.

Mikä elokuvan tapahtuma toimii *juonen käännekohtana*? Veera on juopotellut elämässään melko runsaasti ja hänen terveytensä pettää lopulta. Sitten Veera joutuu sairaalaan ja kuolee. Miten käännekohta vaikuttaa elokuvan keskeisiin henkilöhahmoihin ja heidän välisiin suhteisiinsa? Miten tunnelma muuttuu? Veeran kuolema sysää Jedin pohtimaan omaa tulevaisuuttaan, hän ottaa yhteyttä myös äitiinsä.

b. Millaisena elokuva kuvaa kuoleman? Millä tavoin roolihahmon kuolema syventää tarinaa? Ketkä surevat Veeran kuolemaa? Milloin kuolemaa on vaikeaa hyväksyä? Millaiset hautajaiset Veera toivoo itselleen? Mitä hän haluaa omaisuudelleen tehtävän?

c. Tunnetteko kuolemaan liittyviä taideteoksia? Millaisia symboleita kuoleman kuvaamisessa käytetään? Luuranko, pääkallo ja luita, risti, viikatemies, korvit, varikset ja haaskalinnut. Laiva, joka vie tuonpuoleiseen ym.

Väreistä kuolemaa symboloivat mm. Euroopassa musta, Aasiassa valkoinen, Meksikossa kuolleiden juhlaa juhliitaan kirkkain värein.

Tutkikaa kuolema-aiheisia taideteoksia. Löydättekö esim. seuraavista teosista kuolemaan liittyviä symboleita? Akseli Gallen–Kallela: 'Lemminkäisen äiti', Hugo Simberg: 'Kuoleman puutarha', Ole Kandelin: 'Kilpajuoksua kuoleman kanssa'.

Tehkää kuoleman symboleista tussi tai liitupastelli ja hiilipiirroksia. Kuvataiteilija Veera Pitkänen kyseenalaistaa kauneuden ja kuoleman. Hänen töistään voi hakea inspiraatiota piirroksilleen. Esim. 'Oath', 'Vala' tai 'Korppi'

7. Kirjasta elokuvaksi

a. Miten elokuvan käsikirjoitus syntyy?

Elokuvan ennakosuunnittelun ensimmäinen vaihe on käsikirjoituksen työstäminen. Käsikirjoitus on elokuvan suunnitelma, jonka pohjalta tuotanto voi käynnistyä ja edetä. Käsikirjoitus toimii tekijöiden (ohjaajan, näyttelijöiden, kuvaajan jne.) yhteisenä työvälineenä, jonka pohjalta kukin työtään suunnittelee. Elokuvakäsikirjoitus voi olla alkuperäiskäsikirjoitus tai esimerkiksi näytelmästä tai romaanista sovitettu käsikirjoitus.

Raimo O Niemen ohjaama nuorisoelokuva Roskisprinssi perustuu Tuija Lehtisen suosittuun, Otavan vuonna 1991 julkaisemaan samannimiseen romaaniin. Elokuvan on käsikirjoittanut **Juuli Niemi**, lahjakas, nuori kirjailija ja uusi tuttavuus elokuva-alalla. Vuonna 2008 Juuli voitti Ylen ja Suomen elokuvaseuran novellielokuvakilpailun teoksella Kesäpaikka (ohjaaja Inari Niemi).

Lukekaa Tuija Lehtisen nuorisoromaani Roskisprinssi. Vertailkaa kirjaa ja elokuvaa keskenään. Millaisia asioita käsikirjoittaja on säilyttänyt tarinassa?

b. Valitkaa Roskisprinssi-kirjasta joku mieluisa katkelma ja kirjoittakaa siihen alkua tai jatkoa. Pitäkää mielessänne hyvän tarinan ominaisuudet: Miettikää, mikä saa katsojan

kiinnostumaan kertomuksestanne ja mikä pitää mielenkiinnon yllä. Varmistakaa, että tarinallanne on jotain sanottavaa elämästä.

Voitte ryhmässä visualisoida tarinaanne piirtämällä, maalaamalla ja leikkaamalla lehdistä kuvia, joiden avulla voitte välittää ideanne muille.

Kertokaa tarinat koko luokalle ja arvioikaa niitä yhteisesti: Mikä toimisi? Mikä ei ja miksei? Perustelkaa mielipiteenne. Mikä tarinoista voisi olla koko elokuvaa kokoava kertomus?

Millä perusteella?

Yhdessä viriteltyjä tarinoita voi työstää myös yksilötöinä. Kokeilkaa kirjoittaa niitä novelleiksi.

c. Kirjalla ja elokuvalla on erilaiset tarinan kerrontatavat, ilmaisukeinot Etsikää esimerkkejä tyypillisistä kerronnan tavoista tai eroista Roskisprinssin kirja- ja elokuvaversioita apuna käyttäen.

Kirjan tekstissä voi olla useampia henkilöihahmoja kuin elokuvassa. Millä tavoin alkuperäisen tarinan kirjoittajan, Tuija Lehtisen henkilöihahmoja on käytetty elokuvakäsikirjoituksessa?

8. Koekuvaukset

Elokuvan teon alkuvaiheessa valitaan näyttelijät eri rooleihin (casting). Roskisprinssin nuoret pääosanesittäjät poimittiin koekuvauksin 400 kokelaan joukosta.

a. Kokeilkaa näyttelystä 5-6 hengen ryhmissä niin, että kaikki esittävät samaa henkilöä ja asiaa yhtäaikaan. Kertoja selostaa ja muut esittävät samalla kertomuksen mukaan äänetöntä teatteria. Keksikää tarinaa eri henkilöistä ja paikoista tähän tyyliin:

Tyttö lähtee talosta ja kulkee iloisena tietä pitkin. Välillä hän poimii kukkia ja hypähtelee eteenpäin. Äkkiä kuuluu ärähdys ja tyttö hätkähtää ja jää ällistyneenä katsomaan, mistä ääni tuli. Puun takaa häntä kohti hyökkää outo eläin ja tyttö säntää kauhistuneena karkuun. Hän piiloutuu peloissaan.. jne.

Esittäkää seuraavia kohtauksia. Tässä tunnetilaharjoituksessa voitte käyttää myös ääniä:
Saat raivarin!

Saat tietää voittaneesi lotossa jättipotin!

Saat tietää, rakkaan lemmikkieläimesi on jäämisestä auton alle!

Huomaat astuneesi koiran kakkaan!

Katsot elokuvaa, jossa on menossa kauhukohtaus.

Kompastut ja polveesi sattuu pahasti.

Saat rakkauskirjeen

Maistat tulista chiliä. Keksikää lisää esimerkkejä yhdessä.

b. Järjestäkää oma koekuvaustilaisuus. Asettakaa videokamera jalustalle ja kuvatkaa ilmaisutehtäviä. Kenenkään ei tarvitse esiintyä yksin, vaan jokaisessa kuvaushetkessä on mukana pari tai 4-6 henkilöä.

Ensimmäinen tehtävä: "Koekuvausvuorossa" olevat oppilaat saavat samanaikaisesti tietää paperilapulla esitettävän tunnetilan, jonkun tilanteen muodossa. Yhteisestä merkistä reagoidaan lapun ohjeeseen. Pyrkikää mahdollisimman spontaaniin ja aitoon oman tunnetilan kokemiseen.

Toinen tehtävä: Kerrotaan tunnelmista ja tapahtumista.

Muodostakaa parit ja keksikää yhdessä jokin aihe, esim. mieleenpainuvat juhlat, mukavin

lapsuusmuisto, surullisin päivä elämässäni, huono aamu, hauskin koulupäivä, pahin erehdys. Kertokaa kameran edessä mahdollisimman elävästi aiheestanne.

Kolmas tehtävä: Oppilaat valitsevat itselleen jonkin esineen, esim pipon tai penaalin ja alkavat sättiä sitä kaikesta. Haukkuminen saa yltyä koko ajan ihan raivoamiseksi asti. Nyt saa valittaa

oikein tunteella ja täysillä!

Kun opettaja antaa äänimerkin, alkaa haukkujia kovin kaduttaa viattoman pipon tai penaalin haukkuminen. Nyt täytyy kaikkien alkaa katuvaisena lepytellä niitä. Anteeksiantoa ei ihan heti heru, joten täytyy olla oikein anteeksipyytäväinen.

Sopikaa ennen harjoitusta, että pipoon ja penaaliin ei saa käydä käsiksi eikä niihin siis saa koskea eli haukkumisen on pysyttävä sanallisella tasolla ja kirosanojen tilalle olisi parasta keksiä vaihtelevampia ilmaisuja.

Keskustelkaa lopuksi, miltä tuntuu raivota ja pauhata. Onko helppoa eläytyä voimakkaaseen tunnetilaan? Millaisiin tunnetiloihin on helpointa eläytyä?

Neljäs tehtävä: Lauletaan tunteella

Aluksi keksitään yhdessä muutamia tunnetilasanoja esim. surullinen, iloinen, rakastunut, vihainen, pirteä, kyllästynyt, reipas, alakuloinen, ujosteleva, jne.

Kirjoitetaan sanat lapuille, jotka laitetaan yhteiseen koriin.

Luokka jakautuu pareiksi tai 2-4 hengen ryhmiin ja valitsee jonkin tutun laulun. Sitten pari tai ryhmä saa vuorollaan poimia korista tunnetilalapun ja laulaa laulusta säkeistön lapun kertomalla tunteella.

Liite 1 Tekstejä eri murteilla:

1. Oi mutsi mutsi
Mä kohta, kohta delaan jengist veks.
Valkoisen sprigin kai mulle jostain slumppaat.
Galsaan skrubuun mut kohta slepataan...

Tuomari Nurmio

2. Voikos iän pillaama vaimo rakastaa?
Saako ryppynen suu suuella? Luppaaksie
luisevan käen kaulale viiä? Kaikkia mie teen.
Rakhaus sammuu hiljakshen, jos son
sammuaakshen. Ei piä ääntä, kuurtoilee vain
ko vahinko pimiäsä. Saattaa se hyäsä lykysä
välhin riskaantua, ilimottaa olostan. Sillon
sillä on hoppu. Marjatta Kaasila

3. Selvittääkää, mitä tarkoittavat stadin slangisanat:

daiju, klyyvari, jauhaa skeidaa, skuru, heittää läppää, dallailla, härdeli, inee, releet, flänä, skooge, stiggailla stemui tai snögeboltsei, döfää, sgutsi, bamlata, tsitata, taagi, budjata, hasardi, slörde, kliffa, skruudaa, tsöge, smirgari, dörtsi bosessa, tjungaa, vola, öde, stoge, fleda, sniidu, galtsi
Apuna tulkintaan voi käyttää tätä: <http://sanakirja.hakkeri.net/slangi/>

4. Meinaa hermot mennä ja pärreet pallaa.
Nin monta om maailmasa ihmistä,
jokka tuamittee ja soimaa,
urputtaa ja ulisee, kiukkuua ja kitisee.
Eiväk kysy kertaakan:
'Mitä kuuluu?',
mistän muusta kon siittä syystä,
että saisivap paasata omat saavutuksensa
sun naamalles.
Ja kon toiselle kokkamo tullee,
nauretaan viäresä:

"Emmäävaan kuuna päivänä
tommosta tekis."
Sisse pittää seppäivästä meteliä
toistev virheistä
ja huanoista teoista.
Pualet elämästä menneekin si
omiem mokiem peittelemissee.
Täyrellisyyren harhakuva
or' raskas rahrata mukansa.
Hairahtanneen oh helpompi hymmyillä.
Leena Männistö

5. Pyyvystys

Runoajatelma

- Tuolla se männä liihottelloo, omia mänöjään,
Kurota, koeta ylettöo, koppoo se kiini.
Piä kaksi käsin siittä,
älä piästä karkuu, nyt se piäsöo, no ee..
Paa se pehmeen paperkiärön sissää,
Laeta talteen pov' taskuus.
Siellä pyssyy.
Vua muesta räntätä kirjottoo se ylös.
vaekka se paperpalan kulumaan.
Jos uattelet, että muestat runos,
elä luule, pehmeee piä on sullakii.
Unohus, pahalaenen. Viep runon
poes, rosvo sen, nappoo sen ommaan

runoluatikkosa.

Sinne hävveentyy, uhohtuu, katovaa poes
poekkeen.

Vuan eepä hättee,
tällättiin kirjottoo talteen,
- meinoon, että se runo.

Akkijä nyt nettikonneen iäreen.

Näpelöi teksti konneelle,
anna männä sen siihen bittimualimaan.

Ja, ka kohta se möllöttää-

-Rakkaunenrunoissa

Kannatti kurottoo ja kopata kiinni - se
runoajatelma.

<http://www.rakkausrunot.fi/runoilija.php?runid=43326>

6. Sit ko lähte uut alkku kohre,
ota käpy pois kenkäst...
kaar vesi pois saappaast...
nost ämpär silmiltäs,
jua kuppis tyhjäksi.
Ol ilone...
Ol valone...
Ol pulune...

Älä lait kät sirkkeli,
älä purot kirvest kintuil,
älä unhota kotti avamei,
älä karota annettui sydämei.

Vie roskapussi mennessäs! Heli Laaksonen